

FORSKET PÅ PSYKOPAT-HJERNER – FANT UT AT HAN HAR EN SELV

Han er nevroforsker og psykiatriprofessor, far til tre, bestefar til fem og har vært gift med den samme kvinnen i over 40 år. Likevel innrømmer James Fallon at han har mye til felles med seriemordere og drapsmenn.

Publisert 21.05.2014, kl. 18:39

Pedja Kalajdzic

Su Thet Mon

67-åringen skriver i en [Ytring på NRK.no](#) i dag om hvordan det er å leve med psykopatiske trekk og samtidig være karriere- og familiemann. Han sier han er

aggressiv, mangler empati og er en våghals.

– Jeg har ingen emosjonelle bånd til dem som står meg nærmest. Jeg behandler alle på samme måte, sier han til NRK.

Fallon var nylig i Oslo i forbindelse med konferansen «Partnership for Change», hvor han ble bedt om å holde et foredrag om Vladimir Putin og situasjonen i Ukraina og Russland - «Fryktløse dominante narsissister vi stemmer på».

Psykopati

- Begrepet psykopati inngår i dag ikke i psykiatrisk klassifikasjon, men brukes mer som en beskrivelse av en bestemt type atferd.
- De fleste med diagnosen dyssosial personlighetsforstyrrelse vil falle inn under psykopati-begrepet, men også en del personer med narsissistisk eller paranoid personlighetsforstyrrelse vil kunne inngå i begrepet psykopati slik det brukes i dag.
- Også enkelte personer med oppmerksomhetsforstyrrelser kan vise tilsynelatende psykopatisk atferd.
- Historisk sett har psykopati vært et samlebegrep for lidelser hvor intelligensen er normal, og der det ikke er sikre holdepunkter for de vanlige symptomer på psykisk lidelse slik som angst, depressive eller psykotiske symptomer.
- Samtidig er personen ikke i stand til å tilpasse seg et samliv med andre mennesker, oftest på grunn av manglende evne til å følge og respektere regler og normer og ta hensyn til andre menneskers integritet.

Kilde: Store norske leksikon.

– Jeg tror ikke Putin er en psykopat. En narsissist helt klart, men ikke psykopat, sier han.

- **LES OGSÅ: – Flere tusen nordmenn er psykopater**

Psykopat er heller ikke det første man tenker på når man møter Fallon. 67-åringen er veldig imøtekommende når han tar imot NRK.no i leiligheten til noen venner han bor hos mens han er i Oslo. Han holder på å bli forkjølet, så han vil ikke ta oss i hånden i frykt for at vi skal bli smittet, men han kompenserer ved å gi en **albue-bump** - en hilsen anerkjent for sin begrensede effekt på bakteriespredning.

Tilsynelatende ingen Hannibal Lecter eller Patrick Bateman, selv om det er for tidlig å si.

– **Psykopater blir fremstilt på en latterlig og urealistisk måte på film og TV. Det er ofte groteske overdrivelser. Psykopater er vanlige mennesker du treffer på gaten og ikke tenker over at er det, sier Fallon når stereotypene blir nevnt.**

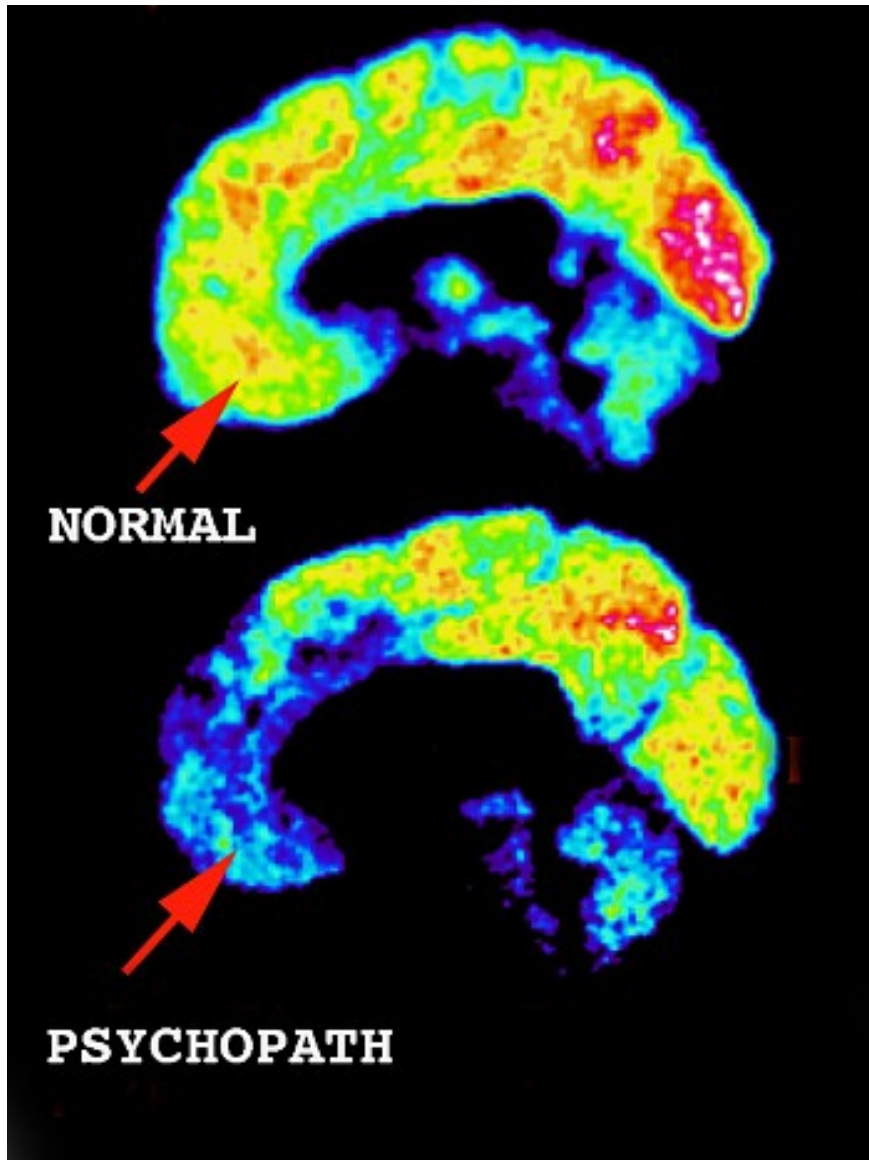
James Fallon forteller om hvorfor han mener at han klarte seg så bra til tross for sine psykopatiske trekk.

I grenseland

Han snakker i et sett og med en hastighet som gjør det vanskelig å få med seg alt han sier. Han er diagnostisert med en rekke psykiatriske lidelser som bipolar, tvangslidelser og panikkanfall, og det er vanskelig å skjønne hvordan han klarer å fungere, men det gjør han.

Og på toppen av alt har det vist seg at han har psykopatiske trekk. Mange.

– **Jeg tok flere personlighetstester, og det viser seg at jeg er et grensetilfelle, forteller han.**

Denne skannen viser forskjellen mellom en 'psykopat-hjerne' og en vanlig hjerne.

FOTO: JAMES FALLON

På den kanadiske psykologen Robert Hares «Sjekkliste for psykopater», et av de mest omfattende diagnosesystemene for å klassifisere en psykopat, skårer James 20 poeng. Får du 30 eller mer er du en «kategorisk psykopat». Vanlige folk får et sted mellom null og fire poeng.

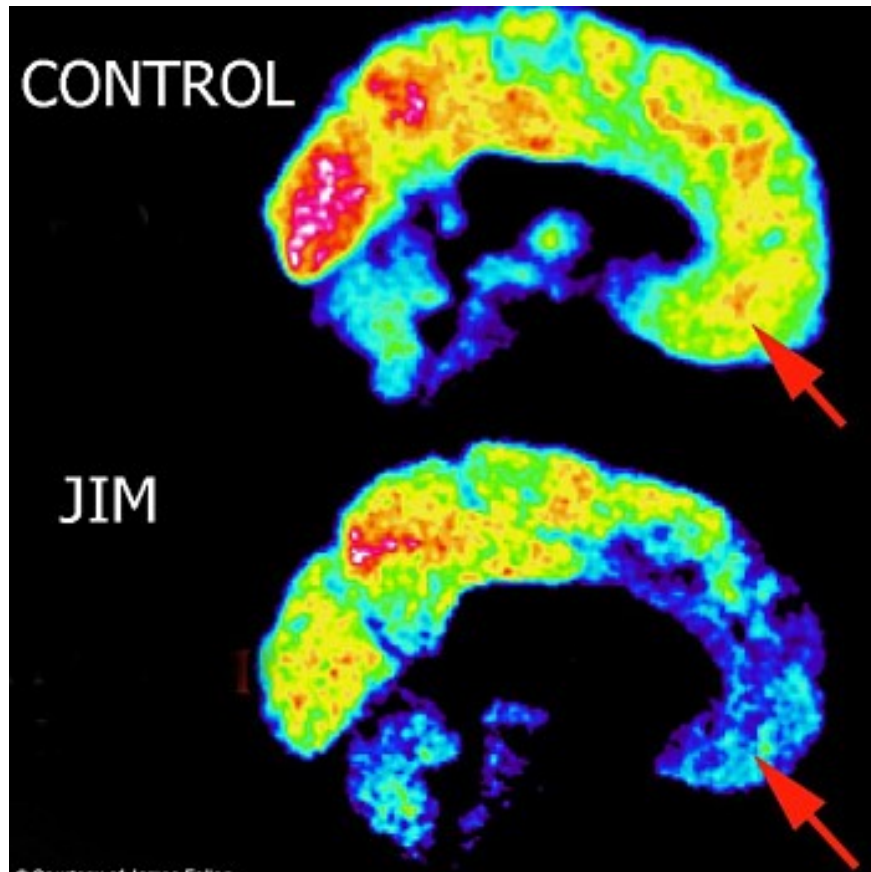
Han er en «prososial» psykopat – helt i grenseland til å bli farlig.

Reagerte med latter

Det var på en helt vanlig dag på jobben da James Fallon gjorde sitt livs oppdagelse. I 2005 jobbet professoren i psykiatri og menneskelig adferd ved

Universitetet i California med det som interesserte han mest – hjernen til drapsmenn.

– Disse er noen av de mest farlige menneskene du kan forestille deg. De har gjort noen fryktelige ting opp gjennom årene. Ting som vil gi deg frysninger, sier han.

Bildet av Fallons hjerne sammenlignet med den til en nvanlig person.

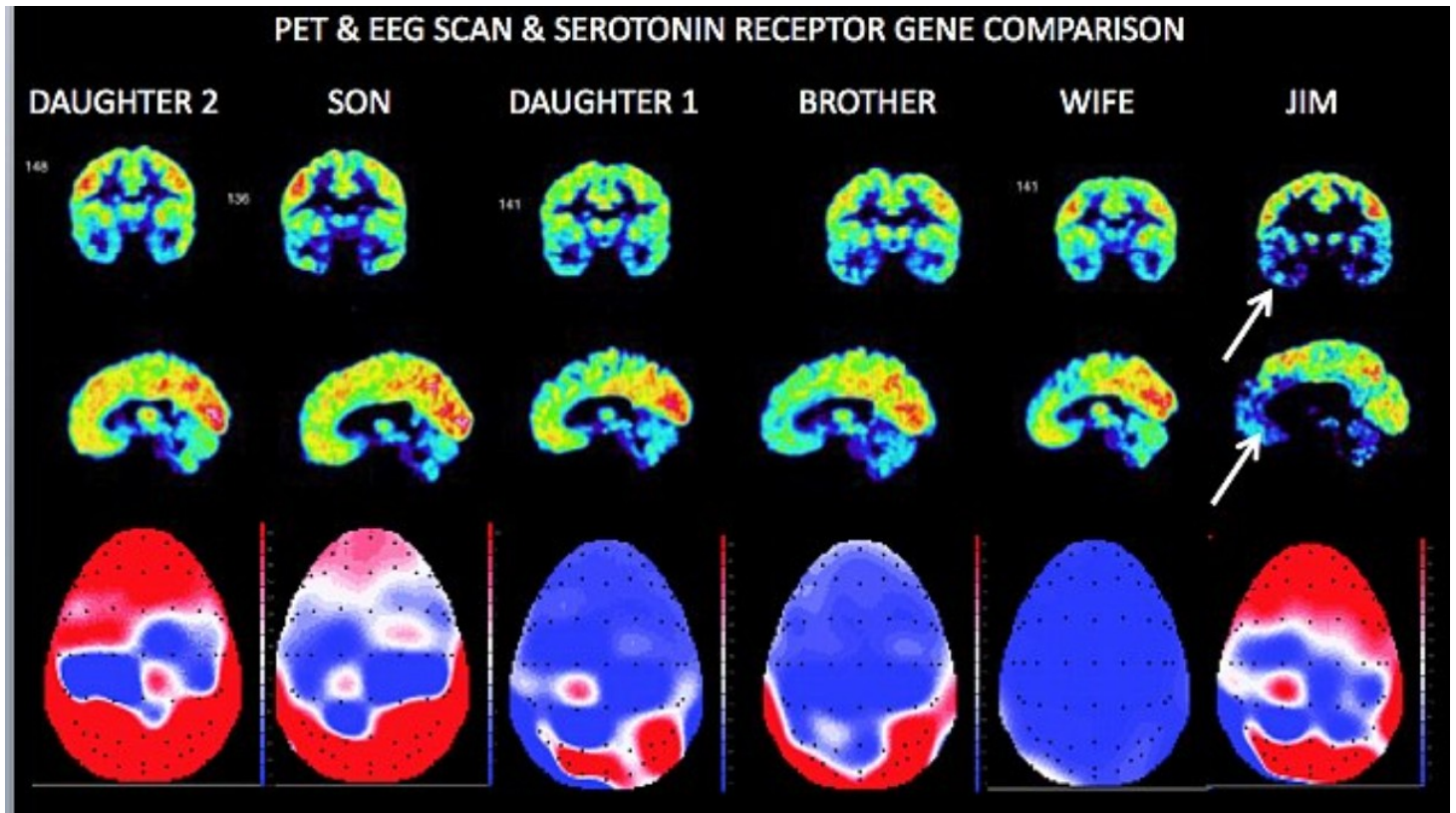
FOTO: JAMES FALLON

I løpet av de 20 årene han har jobbet med analyser av hjerneskaninger merket han seg hvordan kalde, herdede drapsmenn hadde alarmerende lav aktivitet i panne- og tinninglappen av hjernen – områdene assosiert med empati og selvkontroll.

Denne dagen i byen Irvine i California så professoren på en rekke hjerneskaninger i forbindelse med en alzheimersstudie. Han sammenlignet bildene av hjernene til Alzheimer-pasienter med dem av seg selv og sin familie, som hadde stilt opp som kontrollgruppe.

– Jeg ble lettet over resultatene for de så helt normale ut. Så kom jeg til det siste bildet i bunnen, og begynte å stusse.

For mens han bladde gjennom bildene av familiehjernene oppdaget han noe merkelig. Skannbildet av hjernen han så på viste alle de klassiske trekkene til en psykopatisk drapsmann – mønstrene han i årevis hadde stirret på i forbindelse med sine undersøkelser.

Fallon stusset da han så en av hjerneskanningene under alzheimersstudien. ved nærmere undersøkelser så han at det dreide seg om hans egen hjerne.

FOTO: JAMES FALLON

Fallon så sitt eget navn ved siden av bildet og begynte å le. Han trodde et av bildene fra hans studier av drapsmenn hadde blitt blandet inn ved et uhell, og ba assistentene sine om å dobbeltsjekke resultatet.

Kriterier for psykopati

De 20 personlighetstrekkene man vanligvis bruker for å beskrive psykopati. Har man flere av disse utgjør det en grad av psykopatisk personlighet:

- Glatt, overfladisk sjarm

- Overdreven selvfølelse
- Patologisk løgner
- Bedrageri, manipulasjon
- Mangel på anger eller skyldfølelse
- Mangel på dype følelser
- Ufølsom, lite empati
- Manglende evne til å akseptere ansvar
- Behov for konstant stimulering, tendens til å kjede seg
- Snyltende livsstil
- Lite kontroll over egen adferd
- Adferdsproblemer tidlig i livet
- Mangel på realistisk langtidsplanlegging
- Impulsivitet
- Uansvarlighet
- Ungdomskriminalitet
- Oppfyller ikke kravene til oppmøte og oppførsel under prøveløslatelse fra fengsel, eller lignende
- Promiskuøs seksuell adferd
- Mange korte forhold eller ekteskap
- Visse typer lovbrudd (blant annet tyveri, vold, seksuelle overgrep, bedrageri og narkotika)

De bekreftet at det var hans hjerne, og så lo de litt til. Det var Fallons reaksjon.

– Jeg var så opptatt på den tiden, jeg hadde egentlig ikke tid til å bry meg. Jeg tenkte på det men gjorde ikke så mye med det. For meg var det en spøk.

Som Fallon skriver i sin Ytring, tok han ikke sine psykopatiske trekk på alvor før i 2010. Under et besøk i Oslo fikk han det påpekt av flere fagfolk.

- **LES OGSÅ: Et forsøk på å forstå en psykopat**
- **LES OGSÅ: Psykopater kan slå på empatien**

Avfeide familiens bekymringer

Da han kom hjem til California spurte han sin familie og nærmeste venner hva de tenkte. Var han en psykopat?

«Dette har vi forsøkt å si til deg i årevis», var svaret – et svar han sier ikke gikk noe særlig innpå ham.

– Jeg sa til min psykiater at jeg egentlig ikke klarer å bry meg, og han svarte: «Det er det som er problemet, Jim!»

I 2000 og 2002 skrev hans kone og hans mor henholdsvis personlige brev til Fallon der de prøvde å beskrive hvordan det var å leve med ham.

– De skrev at det bare er dem som gir kjærlighet og omsorg i vårt forhold. De skrev at de var skuffet, at jeg ikke gir noe tilbake. Det er ingen empati, ingen kjærlighet å få fra meg. Vi tilbringer masse tid sammen, men det er ingen følelsesmessige bånd, forteller han.

Brevene avfeide han ganske raskt.

– Denne mangelen på empati er et av kjennetegnene på psykopati, sier James tilsynelatende uberørt.

De lite flatterende eksemplene var mange da han endelig spurte familien hva de synes om han.

James Fallon sier han ikke klarer å knytte emosjonelle bånd til dem som står han nærmest. Men han sier at han forstår mennesker, og hva de vil ha, og derfor prøver han å gjøre ting som gleder hans familie.

FOTO: PRIVAT

Manipulerende

Robert Hares sjekkliste for psykopati

- Robert D. Hare er kanadisk forsker og psykolog og er spesialist innenfor kriminelles psykologi.
- Han har utviklet Psychopathy Checklist (PCL) som brukes til å diagnostisere tilfeller av psykopati og er nyttig for å forutsi sannsynligheten for voldelig oppførsel.
- Hvert punkt på sjekklisten kan gi fra null til to poeng. Høyeste poengsum er altså 40.
- En poengsum over 30 karakteriserer personen som kategorisk psykopat.

1. Glatthet/overflatisk sjarm
2. Storhetsideer om egne evner og betydning
3. Behov for stimulering/lett for å kjede seg
4. Patologisk lyving
5. Bedragersk/manipulerende
6. Mangler anger eller skyldfølelse
7. Grunne affekter
8. Ufølsom/manglende empati
9. Parasittisk livsstil
10. Dårlig atferdskontroll
11. Promiskuøs seksuell atferd

12. Tidlige atferdsproblemer
13. Mangel på realistiske fremtidsplaner
14. Impulsivitet
15. Uansvarlig atferd
16. Tar ikke ansvar for egne handlinger
17. Mange kortvarige forhold
18. Ungdomskriminalitet
19. Vilkårsbrudd
20. Kriminell karriere med flere typer lovbrudd

Kilde: *Wikipedia*

De reagerte for eksempel på måten han satte dem rundt seg i fare på, fordi han vil gjøre ting han synes er gøy. Fallon forteller i sin Ytring hvordan han tok med seg broren sin til hulen i Afrika hvor Marburg-viruset hadde sitt opphav, uten å fortelle ham. For å nevne noe.

– Da vi bodde i Afrika brukte jeg å ta med meg sønnen min på fisketur til et vann i en skog. På vei inn i skogen sto det et skilt som advarte mot løver i nærheten. Men det ga meg bare et kick, forteller han.

Da han hadde båt før i tiden, tok han ikke barna med til en innsjø i nærheten når de skulle stå på vannski. Han kjørte ut til havet hvor det var haier.

– Jeg var der i vannet sammen med dem og svømte. Jeg tenkte det bare var gøy.

Han innrømmer gjerne at han er manipulerende. Det faller helt naturlig for ham å «leke med folks sinn». Fallon tenkte aldri over det før det ble påpekt for ham.

– Jeg manipulerer mennesker med ord. Jeg får dem interessert i historiene mine og jeg «eier» dem. Ikke for å få noe, ikke penger eller sex, bare det å «eie» dem på den måten er nok. Jeg trenger ikke ting, men jeg manipulerer mennesker hele tiden fremdeles, sier 67-åringen.

Hans familie er vant til det, men det plager hans kone at han gjør det med fremmede.

– Jeg blir minnet på av henne om at «nå gjør du den greia igjen», og da forsøker jeg å stanse meg selv. Men det skjer helt ubevisst. Det er patologisk, jeg visste det ikke før, men jeg vet det nå.

James Fallon snakker om hans manipulering av mennesker.

I slekt med mordere

Som forsker forfektet Fallon en gang i tiden at atferd har en genetisk årsak. Etter at han fant ut om sine psykopatiske trekk så han på genene knyttet til aggresjon og vold, og alle i familien hans havnet midt på treet – som folk flest gjør. Men han hadde alle høyrisikogenene. Alle gen-variantene som er knyttet til psykopati.

Deretter så han nærmere på empati-genene, og fant ut at han hadde en kombinasjon som hellet mot psykopati.

En dag ba moren hans han om å se nærmere på en bok om familietreet til hans far. Det var visst en del «gærninger» der.

Boka avslørte noe uhyggelige grener på familietreet hans. Fallon kommer fra en linje av mordere som drepte sine egne

familiemedlemmer.

– Den siste er en berømt morderske i USA; Lizzy Borden. Hun er en Cornell og i slekt med meg, forteller han.

Men til tross for hans psykopathjerne er ikke James voldskriminell.

– For å være psykopat må man ikke være kriminell nødvendigvis. Det er ikke det som er det fundamentale.

James sier at lysten til vold er der, men at han klarer å kontrollere den. Hvis noen får ham sint, viser han det aldri til dem. Folk vet aldri når Fallon er forbannet på dem.

– **Men hvis de gjør noe som er ille nok, så tar jeg hevn. Måneder, år senere. De vet aldri hva som traff dem. Det er psykopatisk, sier han.**

– Men jeg forsøker å være rettferdig. Det er viktig for meg.

- **Schrödingers katt: Genetikk og adferd - Hvorfor blir vi psykisk syke?**

– Reddet av miljøet

Han gir oppveksten sin all æren for at han i dag er en familiemann og ikke drapsmann eller kriminell. Fallon mener at det faktisk at han vokste opp i et omsorgsfullt, lærd middelklassehjem, hvor han hadde masse frihet, var avgjørende.

– Jeg var kjekk, atletisk og hadde mange venner. Han trengte ingenting. Jeg vet ikke hvordan jeg hadde blitt hvis jeg faktisk trengte ting da jeg var ung, sier Fallon.

FOTO: FACEBOOK

Han var kjekk, atletisk og hadde mange venner. Han trengte ingenting. Men han vet ikke hvordan han hadde blitt hvis han faktisk trengte ting. Hvis han ikke hadde kjærlighet, penger, venner.

– **Jeg har tenkt «hva hvis?», og prøvd å gjenskape det scenarioet. Hvis man bare tenker biologi, så burde jeg ha vandret ned en dårlig sti for lenge siden. Da jeg var ung sa folk til meg at «det er bra du har den kvinnen (hans mor red.anm.) og den familien, for du ville vært en gangster eller noe sånt uten. Det begynte tidlig, forteller James.**

– De sa det ofte, for de visste at jeg hadde tendenser til å være «røff».

Når han ser tilbake på det, tilbake i femti- og sekstitallet i New York hvor han vokste opp, ser han nå hvorfor folk hadde den oppfatningen. Han bygde rørbomber, sprengte ting, stjal biler.

– Men på den tiden tenkte folk bare; «vel, han er bare interessert i kjemiteknikk», for ingen ble skadet. Hvis man stjal en bil og kom tilbake med den noen timer senere i god stand, så var det bare en «joyride» - fornøyelsestur.

Slike ting ble ikke ansett som særlig kriminelt på den tiden, i dag er de det, mener han. Men nå ville han sannsynligvis ikke gjort dem heller.

Han ble heller aldri tatt av politiet for sine ugjerninger. Årsaken var ifølge ham selv at han aldri viste noe angst – et annet psykopatisk trekk.

– Vi var jo ikke nødvendigvis verre enn andre barn, men poenget er at jeg aldri viste noe angst eller dårlig samvittighet, og ble derfor aldri mistenkt eller tatt, sier han.

– En annen ting er at dersom jeg gjør noe sprøtt, så ser jeg ofte ikke på det som kriminelt, men det er kanskje ikke helt lovlig heller. Det er bare litt bråk og gøy.

– *Men mange ungdommer gjør det.*

– Ja, selvsagt.

– *Så hva er forskjellen?*

– **Forskjellen er at du ikke skal gjøre det som en professor i 50-årene. Mange slik ting gjør man som barn, men jeg sluttet aldri.**

I dag mener han at man trenger både gener og miljø for å forstå atferden til et menneske.

– Jeg har endret mening ja, og det er ikke lett for en som meg å innrømme.

– Tenkte aldri at folk vil behandles bra

«En som ham». Listen over hva en som han er, er lang, men i denne sammenhengen er det to karakteristikk som var særdeles viktig for at James kunne ta inn over seg at han var psykopat; det faktum at han er forsker – og at han er narsissist.

Det første gjorde at han aksepterte det, det andre at han ville gjøre noe med det.

For et par år siden merket hans kone at James begynte å forandre seg. Han ga henne, ikke seg selv, vinglasset først. Han ble plutselig med henne på de stedene hun ville dra. Han ble mer omtenkst.

– Jeg sa til henne; du vet det ikke er oppriktig, jeg vil bare bevise at jeg kan overvinne dette, forteller Fallon.

«Det spiller ingen rolle. Jeg liker det uansett.», var svaret han fikk.

– Folk vil bare behandles på en bra måte. Jeg tenkte aldri sånn på det før.

Sjelden aksept

Et vanlig kjennetegn hos psykopater er at de fornekte at det er noe i veien med dem – at de faktisk er psykopater og at det de driver med er feil. Sånn sett er James sin aksept av sin tilstand uvanlig.

– Det som er bra med å være opplært til å elske vitenskap er at jeg må være forpliktet til sannheten, ikke det som får deg til å føle deg bra. Av natur er jeg veldig opptatt av det, sier Fallon om hvorfor han vedkjente seg at han er psykopatisk da bevisene stirret ham i ansiktet i form av hans egne hjernebilder.

Han føler ikke andre menneskers smerte og klarer ikke å sette seg selv i deres sted. Men han har kognitiv empati. Det vil si at han forstår hva folk trenger og

forsøker å hjelpe dem. Det er dette han sier han bruker for å «overvinne» psykopatien.

– Så jeg tror jeg gjør det mest av narsissistiske grunner. For du kan ikke helbrede psykopati hos voksne, men jeg tror at jeg kan det, fordi jeg er «bedre enn de andre». Psykopater må lyve og stjele, de er tapere. De kan trenge litt mer kunstnerskap, sier James.

– En nær venn av meg har sagt flere ganger; Jim, du har ingen skrupler. Jeg har gjort ting som er umoralske. Jeg er fantastisk med etikk, men dårlig på moral. Jeg har egentlig aldri forstått det. Da jeg var liten trodde jeg at alt var en synd, nå tror jeg at ingenting er en synd.

Å se et lite barn som er utviklingshemmet eller med nevrologiske sykdommer er det eneste som går innpå Fallon, sier han.

– Gråter ikke i begravelser

Hvilke umoralske ting han har gjort er vel noe av det eneste Fallon ikke vil gå nærmere inn på. Hans 97 år gamle mor er innforstått med at han sannsynligvis

ikke kommer til å gråte i hennes begravelse. Han takler ikke den type sorg som andre mennesker, selv om også han blir opprørt.

– Jeg gråter ikke i begravelser slik som andre gjør. Da min far gikk bort gikk det innpå meg, men jeg gråt ikke, forteller han.

Men det er likevel en ting som treffer.

– Det eneste som virkelig går inn på meg er å se et lite barn som er utviklingshemmet eller med nevrologiske sykdommer. Det er det eneste, sier James Fallon.

Opphavsrett NRK © 2014

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander (konst.)